

DOI 10.31558/2519-2949.2022.1.15

УДК 327.8(075.8):327.94

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1062-942X>

Теміров Ю. Т., Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПАСТКИ АХІСТОРИЦИЗМУ В ОСМИСЛЕННІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ

Докорінна трансформація світової політики спричинила активне переосмислення не тільки практики, але й теорії міжнародних відносин. Звернення за відповідями до Історії щодо проблем сучасності без належних методологічних орієнтирів збільшує ризик підміни системної реконцептуалізації природи міжнародних відносин багаторазовою «пластичною хірургією» застарілих теоретичних підходів. Ситуація суттєво ускладнюється тим, що історичні паралелі найчастіше використовуються для обґрунтування або виправдання конкретних політичних рішень. Основне методологічне джерело підміни реконцептуалізації «концептуальною пластичною хірургією» – ахісторицизм, ключовою ознакою якого є схильність до визначення та застосування універсальних законів історичного розвитку, незмінних характеристик історичних явищ, чия природа мало залежить від впливу конкретних історичних обставин.

Мета дослідження – розкрити сутність і наслідки впливу ахісторицизму на осмислення міжнародних відносин після закінчення холодної війни. Її досягнення передбачається через реалізацію трьох дослідницьких завдань: оцінку аналітичного потенціалу застосування методу історичної аналогії; розгляд кейсу поняття «нова холодна війна» та обґрунтування його ахісторицистських методологічних витоків; пропозиції щодо теоретичної альтернативи ахісторицизму в дослідженні сучасного світового порядку, яка ґрунтується на методологічному принципі історизму.

Уникненню «пастки ахісторицизму» сприяє автономізація двох функцій методу історичної аналогії (доказової та евристичної), акцентування саме евристичної функції. Висновки за результатами дослідження: ефективність використання методу історичної аналогії в дослідженні міжнародних відносин залежить від коректного аналізу природи порівнюваних явищ і всього комплексу факторів, які впливають на їхню поведінку та стан міжнародної системи; кейс «нової холодної війни» є переконливою ілюстрацією «пастки ахісторицизму» в осмисленні міжнародних відносин; аналітична продуктивність концепцій, сформованих в умовах холодної війни, є вкрай обмеженою, розуміння сучасної світової політики потребує ретельного вивчення всіх вимірів історичного контексту та суспільної природи суб'єктів, що вимагає оновлення методологічних підходів.

Ключові слова: ахісторицизм, історична аналогія, холодна війна, нова холодна війна, міжнародні відносини, суспільна природа суб'єкта.

Наслідки закінчення холодної війни та руйнування Ялтинської системи міжнародних відносин мають як онтологічний (стан міжнародної системи, проблема міжнародного порядку, питання кризи міжнародного ліберального порядку), так і гносеологічний вимір (криза домінуючих парадигм в теорії міжнародних відносин, передусім всередині так званої ортодоксальної реалістично-ідеалістичної дихотомії). Докорінна трансформація світової політики спричинила активне переосмислення не тільки практики, але й теорії міжнародних відносин. Водночас розповсюдженою ознакою «переосмислення» стало намагання застосувати «перевірені часом» концепції, які сформувалися в інших історичних умовах, причому, не тільки в період холодної війни, але й у часи становлення систем вестфальського типу і навіть набагато раніше. Ілюстрацією подібних звернень до «перевіраних часом» концепцій можуть бути два доволі резонансних (в сенсі провокування академічних і політичних дискусій) приклади. Їх вибір пояснюється кількома вагомими обставинами: по-перше, вони безпосередньо виводять нас на ширшу проблему використання в дослідженнях міжнародних відносин методу історичної аналогії; по-друге, обидва стосуються вкрай актуального питання новітнього суперництва Сполучених Штатів Америки та Китайської Народної Республіки.

Перший із прикладів – це адаптована та популяризована Грехемом Еллісоном концепція «пастки Фукідіда», викладена ним у книзі «Призначені для війни: чи зможуть Америка і Китай уникнути пастки Фукідіда?»[1]. Історичною основою для неї стали Пелопоннеські війни між Спартою та Афінами. Другий приклад – спроба своєрідного «римейку» стратегії стримування Джорджа Кеннана під назвою «Довша телеграма: на шляху до нової американської стратегії стосовно Китаю»[2]. Якщо назва роботи відсилає нас до так званої «довгої телеграми» Дж. Кеннана, то анонімність авторства публікації – скоріш до статті «Витоки радянської поведінки»[17].

На нашу думку, звернення за відповідями до Історії щодо проблем сучасності без належних методологічних орієнтирів збільшує ризик підміни системної реконцептуалізації природи міжнародних відносин після закінчення холодної війни багаторазовою «пластичною хірургією» застарілих теоретичних підходів за допомогою додавання слова «новий»: «нова холодна війна»[11], «нова стратегія стримування»[12] тощо. Зробимо важливу ремарку: відсутня жорстка кореляція між належністю дослідника до певної теоретичної традиції та ставленням до «оновлення» усталеної термінології. Так, наприклад, за всієї схильності більшості представників реалізму в теорії міжнародних відносин до кваліфікації постбіполярних відносин в якості «нової холодної війни» один з найбільш авторитетних сучасних реалістів Стівен Волт такий підхід не поділяє[18]. Ситуація суттєво ускладнюється тим, що історичні паралелі найчастіше використовуються для обґрунтування або виправдання конкретних політичних рішень[4; 13]. Інакше кажучи, прикладний вимір очевидно домінує над академічним, що сприяє маніпулятивному використанню Минулого, яке набуває вигляду примітивних «уроків історії».

Основне методологічне джерело підміни реконцептуалізації «концептуальною пластичною хірургією» – ахісторицизм. Автор даного дослідження спиратиметься на інтерпретацію дефініції, запропоновану Беррі Бузаном і Річардом Літллом[5, р. 19-20], Джоном Гобсоном та Джорджем Лоусоном[8, р. 421-423], які вважають ключовою ознакою ахісторицизму схильність до визначення та застосування універсальних законів історичного розвитку, незмінних характеристик історичних явищ, чия природа мало залежить від впливу конкретних історичних обставин. Про значущість питання негативних наслідків ахісторицизму свідчить увага до нього з боку дослідників історії та сучасного стану міжнародних відносин. Насамперед, варто привернути увагу до фундаментальної праці Томаса Сміта «Історія і Міжнародні відносини», де ахісторицизму присвячений окремий розділ з промовистою назвою «Злиденність ахісторицизму». Із назви та змісту розділу можна зробити припущення, що йдеться про своєрідну заочну дискусію з відомою науковою працею Карла Поппера «Злиденність історизму»[14]. При цьому слід зазначити, що видатний філософ не просто критикує історизм, він фактично ставить під сумнів науковість історичного пізнання як такого.

Мета запропонованого дослідження полягає в тому, щоб, спираючись на методологічні напрацювання історичної соціології в міжнародних відносинах, розкрити сутність і наслідки впливу ахісторицизму на осмислення міжнародних відносин після закінчення холодної війни. Її досягнення передбачається через реалізацію трьох логічно пов'язаних дослідницьких завдань: оцінку аналітичного потенціалу застосування методу історичної аналогії; розгляд кейсу поняття «нова холодна війна» та обґрунтування його ахісторицистських методологічних витоків; пропозиції щодо теоретичної альтернативи ахісторицизму в дослідженні сучасного світового порядку, яка ґрунтується на методологічному принципі історизму.

В цілому аналогія – важливий і широко застосовуваний інструмент пізнання включно з потенціалом розуміння та пояснення міжнародних відносин [6]. Але застосування цього методу, як і багатьох інших, має свої переваги та недоліки. Умовні два явища, які використовуються в аналогії, мають як подібні, так і відмінні риси. Як влучно зазначає Маркус Корнпробст, використовуючи відомий англійський вислів, якщо визнавати те, що модель і прототип не є одним тим самим, історична аналогія завжди буде певною мірою порівнянням яблук та апельсинів [10, р. 31]. Завзяті прибічники історичних аналогій використовують наступну логіку: якщо два (або більше) явища/події, розділені в часі, є подібними в одній характеристиці, то вони можуть бути подібними також і в інших. Критики некоректного застосування історичних аналогій привертають увагу до багатовимірної внутрішньої природи історичних явищ і складного комплексу зовнішніх обставин, які на них впливають. Відповідно останні привертають увагу до можливої небезпеки історичних аналогій[19]. Дуже показовою в контексті ставлення до історичних аналогій є публічна дискусія, яка розгорнулася довкола офіційної заяви американського Меморіального музею Голокосту із закликом до обережного застосування історичних паралелей між Голокостом і деякими минулими та сучасними подіями[7].

В контексті досягнення мети дослідження буде доцільним зазначити один з можливих шляхів подолання (послаблення) іманентної дихотомії методу історичної аналогії щодо осмислення міжнародних відносин після закінчення холодної війни. На наш погляд, варто дещо автономізувати евристичну та доказову функції висновків за аналогією. В контексті кардинальної зміни історичних обставин, яка супроводжує формування нових систем міжнародних відносин, а також якісної трансформації суспільної природи, а значить і моделей поведінки, акторів на міжнародній арені внаслідок становлення нових типів суспільств (у сучасних умовах актуальним є процес становлення інформаційного суспільства) виникають обґрунтовані сумніви щодо ефективності доказової функції історичної аналогії. Водночас суспільні трансформації включно з появою нових моделей зовнішньої політики створюють сприятливу емпіричну основу для верифікації та адаптації методологічних засад творення зовнішньополітичних стратегій.

Розглянемо кейс вже згадуваної в іншому контексті стратегії стримування комунізму, запропонованої Джорджем Кеннаном. Проблема з інтерпретацією стратегії виникає з самого моменту її теоретичного обґрунтування та практичного застосування: факт серйозної відмінності розуміння стримування самим дипломатом та його офіційним тлумаченням адміністрацією Г. Трумена. Вважаємо, що основний потенціал дослідницької спадщини автора Дж. Кеннана, який може бути застосований для кращого пояснення сучасних міжнародних відносин, міститься не в прикладній складовій його відомої статті «Витоки радянської поведінки» (безпосередньому змісті самої стратегії, тим більше в політичній інтерпретації адміністрації Г. Трумена), а в теоретичній, передусім в інноваційній для того часу методології пояснення походження радянської моделі зовнішньої політики[17]. Саме коректне застосування ідеї обумовленості зовнішньополітичної поведінки актора світової політики історичними витоками і природою його суспільства та влади може й тепер не тільки сприяти якісній інтерпретації зухвалої агресивної політики Кремля, але й виробленню ефективної стратегії Заходу.

Первісно під новою холодною війною мали на увазі стан відносин між Заходом і Російською Федерацією, який характеризується становленням конфронтаційної типу взаємин. Первинним джерелом конфронтації виступає кардинальна відмінність суспільних устроїв, західної та російської моделей зовнішньої політики, базованих на кардинально різних баченнях постбіполярного міжнародного порядку. Якісно несумісними характеристиками виступають, наприклад, ліберальний інтернаціоналізм західної та неоімперіалізм путінської міжнародної стратегії.

Очевидно, що походження поняття «нова холодна війна» пов'язане з терміном «холодна війна», який традиційно застосовується для визначення відносин між демократичним Заходом і тоталітарним Сходом (в ідеологічному, а не географічному сенсі) в період так званої Ялтинської системи міжнародних відносин. Класична холодна війна є станом міжнародних відносин, який характеризується тотальною конфронтацією між Заходом і Сходом, що загрожує перерости в пряме військове зіткнення із застосуванням зброї масового знищення. Її ключовими ознаками виступають конфронтація на ідеологічній основі, біполярність і глобальність. Нова холодна війна має ряд подібних ознак: певною мірою ідеологічна природа конфронтації, тенденція до набуття нею тотального характеру, наявність загрози прямого військового зіткнення. Водночас путінська Росія за більшістю параметрів не є глобальним центром сили, не є уособленням привабливої альтернативної суспільної моделі. Крім того, дійсно глобального виміру конфронтація може набутися в разі створення антизахідного альянсу РФ і КНР, однак такий варіант є маловірогідним, в кращому випадку може мати ситуативний характер. До речі, згодом в якості нової холодної війни почали визначати також й суперництво між США та КНР. Таким чином, маємо типовий приклад логіки історичної аналогії: наявність низки подібних характеристик міжнародних відносин в роки холодної війни та після її закінчення розглядається достатньою підставою визначати останні в якості хоча й нової, але все ж таки холодної війни.

Варто брати до уваги, що основні конкуренти і критики Заходу, претенденти на роль глобальних центрів сили – Китай та Росія, є деструктивними за сутністю, фактично апологетами світового безладу. Вони послідовно не приймають ліберальний світовий порядок, сприяють його руйнуванню, однак не здатні запропонувати альтернативу, якщо такою не вважати химеру багатополюсного світового порядку. Основна причина неспроможності – нежиттєздатність існуючих там суспільних моделей. Ідея та принципи світового ліберального порядку є похідними від базових цінностей та принципів організації західного суспільства. При цьому залишається без відповіді питання про цінності та принципи організації російської чи китайської суспільної моделі, що можуть бути покладені в основу сучасного світового порядку і були б здатні забезпечити його не те щоб ефективність, але хоча б стабільність.

Залишається ще анархічна модель порядку з організуючим принципом балансу сил, яка має свої витоки з часів Вестфалю. Вона виникла в умовах домінування європейських *great powers*, націй-держав з подібною суспільною природою та моделями зовнішньої політики (національні модифікації *realpolitik*), інакше кажучи за умов певної гомогенності мотивів і моделей політики та гетерогенності інтересів. Ми є сучасниками світової політики, в якій гетерогенними є не тільки інтереси, але й моделі зовнішньої політики ключових держав, а також їхні уявлення щодо прийнятного світового порядку. Пекін і Москва на практиці тяжіють до використання засобів реалполітики, мислення в категоріях балансу сил і сфер впливу, в той час як Захід намагається впровадити принципи колективної безпеки, гуманітаризму і навіть елементи концепції безпеки людини (*human security*). В умовах системної гетерогенності баланс сил не здатен впорядкувати міжнародні відносини, більше того, джерелом конфліктогенності слугує як порушення балансу сил, так і намагання цей баланс встановити.

Історично склалася певна логіка осмислення впливу гетерогенності на стан міжнародної системи: гетерогенність суспільної природи суб'єктів мала наслідком гетерогенність моделей зовнішньої політики, а та, зі свого боку, обумовила гетерогенність принципів і норм, які просувають глобальні держави, що зрештою стає фундаментальною перешкодою становлення міжнародного порядку, який базується на правилах (*rules-based international order*). У період між двома світовими війнами, наприклад, саме гетерогенність виступила ключовим (хоча й не єдиним) фактором дестабілізації, кризи та руйнування Версальської системи.

Гетерогенність Версальського порядку прийшла на зміну тривалій гомогенності систем вестфальського типу. Гомогенність Вестфалю не забезпечувала мир, не позбавляла війн, але пропонувала уніфіковані загальновизнані принципи організації міжнародного порядку. В роки холодної війни дві наддержави та консолідовані довкола них табори мали різний суспільний устрій, моделі зовнішньої політики та бачення глобальної перспективи світового порядку, інакше кажучи, світ мав достатньо чітку дилему: ліберальний порядок VS тоталітарне домінування. Хоча тотальна конфронтація холодної війни мала ідеологічну природу, обидві конкуруючі перспективи належали до ідеалістичної традиції. Однак відносна стабільність Ялтинської системи, її специфічна дуалістична гомогенність були зумовлені не формальним нормативно-інституціональним універсалізмом структур, а домовленостями між Вашингтоном і Москвою, вмотивованими значною мірою загрозою тотального знищення.

Якщо вийти за межі проблематики світового порядку, то до тепер Захід, світове співтовариство не надали ефективних відповідей на умовно периферійні (щодо стратегічного протистояння великих держав) виклики та загрози міжнародній безпеці. Попри нетривалий період оптимістичних сподівань на тріумф ліберального порядку, викликаних поразкою комуністичного Сходу в холодній війні, політики і політологи Заходу змогли зрештою побачити, осмислити і навіть політично задекларувати нові загрози і виклики миру та безпеці. Водночас вони не поки що не запропонували ефективні відповіді на конкретні прояви цих загроз: ні на ІДІЛ, яка стала уособленням регіонального конфлікту, міжнародного тероризму та нелегальної міграції водночас, ні на розповсюдження зброї масового знищення в особі Північної Кореї та Ірану, ні на зухвале порушення Росією фундаментальних принципів міжнародного порядку агресією проти Грузії і України. Як результат, питання кризи ліберального світового порядку, в поєднанні з відродженням націоналізму і піднесенням популізму, перетворилося на одне з найбільш обговорюваних як у теоретичному, так і прикладному контексті.

Наведені (а також інші) відмінності природи міжнародного порядку в роки Ялтинської системи і після її розпаду надають підстави ставити під сумнів наукову коректність терміну нова холодна війна, а також його прикладну доцільність. Такий самий висновок, на нашу думку, можна зробити й стосовно ахісторичистських потуг адаптувати стратегію стримування років класичної холодної війни до реалій постбіполярного світу, однак цей сюжет заслуговує на окремий детальний аналіз в спеціальному дослідженні. Варто дослухатися, передусім, думки найбільш авторитетних дослідників холодної війни – Джона Льюїса Геддіса та Одда Арне Вестада. О.А. Вестад вважає, що сучасна політика переповнена фальшивими аналогіями, і повернення холодної війни є однією з таких фальшивих аналогій [20]. Х. Бренде і Дж. Л. Геддіс на питання, чи вступає світ до нової холодної війни, дають дещо неоднозначну відповідь. Відповідь «так», якщо йдеться про тривале міжнародне суперництво. І додають: таке суперництво є таким давнім, як історія сама по собі. Відповідь «ні», якщо мати на увазі термін «холодна війна» в його оригінальному та широко популяризованому сенсі. Причина негативного висновку: навіть явища, паралелі між якими здаються очевидними, перебувають у суттєво різних історичних контекстах [3, р. 10].

Ми вже запропонували один з можливих засобів уникнення «пастки ахісторицизму»: автономізація двох функцій методу історичної аналогії (доказової та евристичної), акцентування саме евристичної функції. Ефективний, на нашу думку, методологічний запобіжник проти ахісторицизму пропонує історична соціологія в міжнародних відносинах. Радикальна зміна суспільної природи суб'єктів світової політики в процесі становлення інформаційного суспільства, гетерогенність уявлень про міжнародний порядок, базований на правилах, і, як результат – фактичний світовий безлад, обумовлюють, на нашу думку, необхідність звернення до індуктивного підходу. Такий підхід передбачає наступну логічну послідовність аналізу: з'ясування особливостей суспільної природи суб'єкта, визначення їхнього впливу на поведінку актора на міжнародній арені, а також наслідків для природи і можливих форматів світового порядку.

Йдеться не про суто теоретичну дискусію щодо корисності чи шкідливості історичних аналогій. Подолання ахісторицизму має виразний прикладний вимір. Для його прояснення варто звернутися до аналітичного потенціалу правильного та помилкового сприйняття в міжнародній політиці, актуалізованого свого часу Робертом Джервісом. Напрацювання історичної соціології стосовно розуміння суспільних витоків зовнішньої політики та соціального конструктивізму щодо політичної психології в разі коректного застосування дозволяють, наприклад, адекватно зрозуміти, з одного боку, сутність і витоки нахабної агресивності путінської поведінки, а з іншого – природу та наслідки розгубленості Заходу[16].

Підводячи підсумки, можна констатувати наступне. По-перше, ефективність використання методу історичної аналогії в дослідженні міжнародних відносин залежить від коректного аналізу природи порівнюваних явищ і всього комплексу факторів, які впливають на їхню поведінку та стан міжнародної системи. По-друге, кейс так званої «нової холодної війни» є переконливою ілюстрацією «пастки ахісторицизму» в осмисленні міжнародних відносин. По-третє, аналітична продуктивність концепцій, сформованих в умовах холодної війни, є вкрай обмеженою. Розуміння сучасної світової політики потребує ретельного вивчення всіх вимірів історичного контексту та суспільної природи суб'єктів, що вимагає оновлення методологічних підходів. При цьому можливо задіяти методи різних, але сумісних, теоретичних підходів, зокрема історичної соціології та соціального конструктивізму, несистемний методологічний плюралізм може бути не менш шкідливим, ніж ахісторицизм.

Бібліографічний список/References:

1. Allison G. *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?* Houghton Mifflin Harcourt, 2017. 384 p.
2. Anonymous. *The Longer Telegram: Toward A New American China Strategy*. Washington, DC: Atlantic Council. Scowcroft Center for Strategy and Security, 2021. 85 p.
3. Brands H., Gaddis J.L. The New Cold War. *Foreign Affairs*. 2021. Vol. 100. № 6. P. 10-20.
4. Breuning M. The Role of Analogies and Abstract Reasoning in Decision-Making: Evidence from the Debate over Truman's Proposal for Development Assistance. *International Studies Quarterly*. 2003. Vol. 47. № 2. P. 229–245.
5. Buzan B., Little R. *International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations*. Oxford University Press, 2000. 472 p.
6. Gardner H. *IR Theory, Historical Analogy, and Major Power War*. Palgrave MacMillan, 2019. 353 p.
7. Gordon P. E. Why Historical Analogy Matters. URL: <https://www.nybooks.com/daily/2020/01/07/why-historical-analogy-matters/> (дата звернення: 23.05.2020)
8. Hobson J., Lawson G. What is History in International Relations? *Millennium: Journal of International Studies*. 2008. Vol. 37. № 2. P. 415–435.
9. Jervis R. *Perception and Misperception in International Politics*. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2017. 544 p.
10. Kornprobst M. Comparing Apples and Oranges? Leading and Misleading Uses of Historical Analogies. *Millennium: Journal of International Studies*. 2007. Vol. 36. № 1. P. 29-49
11. Lucas E. *The New Cold War: Putin's Russia and the Threat to the West*. Palgrave Macmillan, 2009. 288 p.
12. Mandelbaum M. The New Containment. Handling Russia, China, and Iran. *Foreign Affairs*. 2019. Vol. 98. № 2. P. 123-131.
13. Neustadt R.E. *Thinking In Time. The Uses Of History For Decision-Makers*. New York: The Free Press, 1988. 350 p.
14. Popper K. *The poverty of historicism*. New York and Evanston: Harper Torchbooks, 1961. 176 p.
15. Smith T. *History and International Relations*. New York: Routledge, 2005. 240 p.
16. Temirov Y. The West's confusion: origins and implications. *Social Space. Scientific Journal*. 2018. 1 (15). P. 221-237.
17. X. *The Sources of Soviet Conduct*. *Foreign Affairs*. 1947. Vol. 25. № 4. P. 566-582.

18. Walt S. I Knew the Cold War. This Is No Cold War. URL: <https://foreignpolicy.com/2018/03/12/i-knew-the-cold-war-this-is-no-cold-war/> (дата звернення: 13.03.2018)
19. Wang Z. The Dangers of History Analogies. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2014/07/the-dangers-of-history-analogies/> (дата звернення:)
20. Westad O.A. Has a New Cold War Really Begun? URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2018-03-27/has-new-coldwar-really-begun> (дата звернення: 01.04.2018)

Temirov Y. T. Understanding International Relations after the end of the cold war: the trap of ahistoricism.

The radical transformation of world politics has led to an active rethinking of practice and the theory of international relations. The situation is significantly complicated by the fact that historical parallels are most often used to justify or justify specific political decisions. Turning to the answers to History on the problems of modernity without proper methodological guidelines increases the risk of replacing the systematic reconceptualization of the nature of international relations with repeated "plastic surgery" of outdated theoretical approaches. The primary methodological source of substituting reconceptualization for "conceptual plastic surgery" is ahistoricism, the critical feature of which is the tendency to define and apply universal laws of historical development, unchanging characteristics of historical phenomena, whose nature depends little on the impact of specific historical circumstances.

The purpose of the study is to reveal the essence and consequences of the influence of ahistoricism on the understanding of international relations after the end of the Cold War. Its achievement is expected through the implementation of three research objectives: assessment of the analytical potential of the method of historical analogy; consideration of the case of the concept of "new cold war" and substantiation of its ahistorical methodological origins; proposals for a theoretical alternative to ahistoricism in the study of the modern world order, which is based on the methodological principle of historicism.

The autonomy of the two functions of the method of historical analogy (evidence and heuristic), the emphasis on the heuristic function, helps avoid the "trap of ahistoricism". Conclusions of the study: the effectiveness of the method of historical analogy in the study of international relations depends on a correct analysis of the nature of the compared phenomena and the whole set of factors influencing their behaviour and the state of the international system; the case of the "new cold war" is a convincing illustration of the "trap of historicism" in the understanding of international relations; analytical productivity of Cold War concepts is minimal, understanding modern world politics requires careful study of all dimensions of the historical context and social nature of the subjects, which requires updating methodological approaches.

Keywords: ahistoricism, historical analogy, cold war, new cold war, international relations, social nature of the subject.